
В данной статье раскрывается потенциал Конституции Республики Казахстан, в сфере гражданского судопроизводства.

The potential Constitution of the Republic of Kazakhstan is discovered in this article in the sphere of the civil proceedings

Б.А. Бигалиев

ТАУАР БЕЛГІЛЕРІ МЕН ЖОСЫҚСЫЗ БӘСЕКЕ АРАҚАТЫНАСЫ ТУРАЛЫ БІРЕР ОЙ

Қаншалықты дүниежүзілік дағдарыс кезеңі болса да Қазақстанның экономикасы – нарықтық экономикадағы елдерде әрекет еткен үлгіден айрықша ерекшеленетін, экономикамен құқықтың өзіндік байланысын негіздейтін экономика. Экономика бәсекелестік және оған қарама-қарсы жосықсыз бәсекелестік институттарының қатар дамуында жекелеген институттардың сұрақтарын құқықтық тұрғыдан бекітумен анықталады.

Ғылыми-техникалық прогресті дамытуға талпыну еліміздің негізгі көрсеткіші болып табылады және адамның интеллектуалдық қызметінің әртүрлі аясындағы ішкі танымдық және материалдық өндірісі үлкен маңызға ие болуда. Біздің қарастырғалы отырған тауар белгісі туралы ойларымыз азаматтық құқықтың объектілерінің бірі болып табылатын азаматтық айналымға қатысушыларды дараландыру құралдары.

Азаматтық айналымға қатысушыларды дараландыру құралдары ретінде фирмалық атау, тауар белгісі және тауардың шыққан жерінің атауы қарастырылады.

Заңды тұлғаның ресми бланкілерде, баспа басылымдарында, жарнамаларда, маңдайша жазуларда, анықтамалықтарда, шоттарда, тауарлар мен олардың қорабында және заңды тұлғаны даралауға қажетті өзге де жағдайларда фирмалық атауды пайдалануға айрықша құқығы бар.

Қазақстан Республикасының нарықтық қатынастарға бет бұруы интеллектуалдық қызмет нәтижелерін пайдалану және қорғаумен байланысты қоғамдық қатынастардың құқықтық базасының бағытын қайта құру қажеттігін бекітті.

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінің 1024-бабының 3-пунктіне сәйкес, тауар белгісіне құқық куәлікпен куәландырылады, ал 1025-баптың 1-пунктіне сәйкес, тауар белгісіне құқық иесінің өзіне тиесілі белгілерді қолдануға және билік етуге айрықша құқығы бар.

Сонымен қатар «Авторлық және сабақтас құқықтар туралы» заңның 43-бабына сәйкес, тауар таңбасын немесе тауар шығарылған жер атауын немесе араласып кеткен дәрежеге дейін олармен ұқсас белгілерді біртектес тауарлар мен қызметтерге қатысты, ал жалпы жұртқа белгілі тауар таңбасы болғанда - кез келген тауарлар мен қызметтерге қатысты азаматтық айналымға рұқсатсыз енгізу тауар таңбасының немесе тауар шығарылған жер атауын пайдалану құқығы иесінің айрықша құқығын бұзу болып танылады.

Заңның бұл нормаларынан шығатын қорытынды, тауар белгісін заңсыз қолдану дегеніміз - тауар белгісін уәкілетті органның келісімінсіз немесе нақты құқықты иеленушінің келісімінсіз, тиісінше емес қолдану негізінде тұтынушыларды сол тауарды (жұмысты, қызметті) сатушы, өндіруші туралы адасушылыққа әкеліп соқтыру. Біздің ойымызша, аталған заңдарымызда тауар белгісін заңсыз қолдану анықтамасы берілуі тиіс және осы анықтаманы енгізуді ұсынамыз.

Кейбір жағдайларда тауар белгісін заңсыз пайдалану кезінде контрафактік өнім азаматтық айналымға енеді. Контрафактік өнім нарықтық қатынастардың жекелеген субъектілерінің тұтынушыларды адасушылыққа әкеліп соқтыру үшін шығаратын өнімдері.

Азаматтық кодексіміздің 1020-бабының 1-пунктіне сәйкес, заңды тұлғаның ресми бланкілерде, баспа басылымдарында, жарнамаларда, маңдайша жазуларда, анықтамалықтарда, шоттарда, тауарлар мен олардың қорабында және заңды тұлғаны даралауға қажетті өзге де жағдайларда фирмалық атауды пайдалануға айрықша құқығы бар.

Қазақстан Республикасының «Авторлық және сабақтас құқықтар туралы» заңының 14-бабының 2-пунктіне сәйкес, авторлық құқық немесе сабақтас құқықтар объектісінің контрафактілік данасы - жасалуы, таратылуы немесе өзгедей пайдаланылуы авторлық құқық және сабақтас құқықтардың бұзылуына әкеп соғатын туындының, жазылған орындаушылықтың, фонограмманың, эфирлік және кәбiлдік хабар тарату ұйымдары хабарының данасы. Құқық иеленушінің рұқсатынсыз құқықтарды басқару туралы ақпараты жойылған немесе өзгертілген, немесе объектілерді қорғаудың техникалық әдістерін айналып өтуге мүмкіндік беретін заңсыз пайдаланылатын құрылғылардың көмегімен жасалған авторлық құқықтың және сабақтас құқықтардың объектілері де контрафактілік болып танылады.

Тауар белгісін кез келген айналымға енгізу: дайындау, қолдану, әкелу, сақтау, сатуға ұсыну, тауар белгісін немесе осы белгімен белгіленген тауардан сату, маңдайшадағы жазуда, жарнамада, баспа өнімдерінде немесе өзге де іскерлік құжаттамада пайдалану тауар белгісін пайдалану болып саналады. Осы екі жағдай тәжірибеде кейбір түсініспеушіліктерге әкеліп соқтырады. Кей жағдайларда тауар өндірушінің фирмалық атауы мен тауар белгісі арасындағы жосықсыз бәсекеге қатысты даулар туындайды. Мысалы, АҚ «Рахат» конфет өнімдерін шығарады және ЖШС «Самат» «Рахат» маркасымен конфет өнімін шығарады. Бұл жерде, егер де АҚ «Рахат» конфетін шығармайтын болса, ЖШС «Саматтың» «Рахат» тауар белгісін заңсыз пайдалануы туралы сөз болуы мүмкін емес.

Егер тауар белгісіне құқық тауарға немесе оны дайындаушыға қатысты жаңылыстыруға себепкер болса, ол белгіге құқықты беруге жол берілмейді.

Құқық иесі куәлікте көрсетілген тауарлар мен қызмет көрсетулердің барлық сыныптарына не олардың бөліктеріне қатысты тауар белгісін пайдалану құқығын лицензиялық шарт бойынша басқа тұлғаға беруі мүмкін.

Лицензиатқа тауар белгісін пайдалануға рұқсат ететін лицензиялық шартта, лицензиат тауарларының немесе көрсететін қызметінің сапасы лицензиар тауарларының немесе көрсететін қызметтерінің сапасынан төмен *болмайтындығы және лицензиардың осы шарттың орындалуын бақылауды жүзеге асыруға құқығы бар екендігі* туралы талапты қамтуға тиіс.

Сондықтан тауар белгісін кез келген айналымға енгізу: дайындау, қолдану, әкелу, сақтау, сатуға ұсыну, тауар белгісін немесе осы белгімен белгіленген тауардан сату, маңдайшадағы жазуда, жарнамада, баспа өнімдерінде немесе өзге де іскерлік құжаттамада пайдалану тек қана тауар белгісін пайдалану деп түсінілуі тиіс. Тауар таңбасын немесе тауар шығарылған жердің атауын пайдалану тауар таңбасы немесе тауар шығарылған жердің атауы қорғалатын тауарларда және (немесе) олардың бумасында оларды қолдану, тауар таңбасының немесе тауар шығарылған жердің атауының белгісі бар тауарды жасау, қолдану, әкелу, сақтау, сатуға ұсыну, сату, маңдайшаларда, жарнамада, баспа өнімінде немесе өзге іскерлік құжаттамада қолдану, тауар таңбасына құқық беру, сондай-ақ оларды азаматтық айналымға өзгеше енгізу.

Тіркеліп қойған заңды тұлғаның фирмалық атауына ұқсас фирмалық атауды пайдалануға болмайды, өйткені мұның өзі тиісті заңды тұлғалардың ұқсап кетуіне, сондай-ақ олар шығаратын тауарлар немесе көрсететін қызметтер жөнінде жаңылыстыруға әкеп соғуы мүмкін.

Тауар таңбасын немесе тауар шығарылған жер атауын жалпыға бірдей қолжетімді телекоммуникациялық желілерде (Интернетте және басқаларда) рұқсатсыз пайдалану да тауар таңбасы иесінің айрықша құқығын *немесе тауар шығарылған жер атауын пайдалану құқығын бұзу болып табылады*.

Қорғалатын тауар таңбасын немесе тауар шығарылған жер атауын, сондай-ақ араласып кеткен дәрежеге дейін олармен ұқсас белгілерді заңның талаптарын бұза отырып, біртектес тауарларды пайдаланғаны үшін кінәлі тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады.

Қазіргі нарық жағдайында тауар шығарушылар, қызмет көрсетушілер мен жұмыс орындаушылардың тауар белгісін құқықтық қорғау қажет. Бөтен біреудің тауар белгісін көшіріп алу арқылы шығарылып жатқан тауарлар рынокта бүгінгі күні саны шексіз және оларға қадағалау жасап, шаралар жүйесін күшейтпесек, қарапайым тұтынушы зиян шегеді. Себебі ертеңгі күні сапасыз тауар үшін кімге талап қоятынын білмей дал болатын да тұтынушы.

В научной статье рассмотрены вопросы товарного знака и недобросовестной конкуренции. Автором предлагается внести изменение в законодательные акты, регулирующие вопросы товарного знака.

The questions of trade mark and unfair competition are considered in this article. The author offers to change the legislation, which regulates these questions.

Е.Э. Кибанова

ДОГОВОР КАК ОСНОВАНИЕ ДЛЯ ПЕРЕДАЧИ РЕБЕНКА НА ВОСПИТАНИЕ В ПРИЕМНУЮ СЕМЬЮ

Положение о приоритетной роли родителей в жизни и воспитании своих детей, их благотворном воздействии на интеллектуальные, нравственные и иные качества ребенка относится к бесспорным. В тех случаях, когда по каким-либо причинам ребенок лишился родительского попечения, необходимо создать условия, при которых он может оказаться в нужной для своего полноценного развития атмосфере.